

16 UJ EMBER
1949 FEB. 27.

ELSODORT KOLOSTOR

A FÖLDREFORMMAL párhuzamosan, mint köztudomású, mindenütt megindult a házigenyülés is. Természetes, hogy sehol sem volt akkora az igénylők száma, mint Nagybudapest területén, ahol évtizedek óta nagy a lakáshiány. Az akció céljaira a budapesti Földigénylő Bizottság ennél fogva igénybe vett minden igénybe vehető területet. Így került kiszajátítás alá a Budakeszi-úton a 89. és 93. számú házakhoz tartozó hatalmas, tizenhat holdnyi terület is.

Különböző hírek keringenek a telkek sorsáról, vannak, akik fel akarják osztani, vannak, akik köztulajdonban akarják hagyni.

Aki a vámháznál, a volt Szép Juhászné helyén leszáll az autóbusról, első pillanatra nem lát egyebet a gyönyörű tájképnél. De ha jobban lenéz a földre, megüti a szemét néhány szépen faragott kő.

Néhány lépéssel beljebb a város felé egy fás telken különös félkör alakú kertj ház áll sárgára festve. Itt állt évszázadokon át az európai hírű Szent Lőrinc templom és a hozzá tartozó pálos kolostor.

De menjünk sorjában.

A Remete szent Pálról elnevezett pálos remeték rendje az egyetlen magyar alapítású szerzetes társaság. Mikor kevéssé ismert szentünk, Boldog Özséb szerzetesbe tömörítette a pilisi remetéket, annyi belső erő, annyi szellemiség sugárzott az új szerzetből, hogy az országban, de egész Középeurópában is szellemi tényezője lett. Egymás után alakultak meg az osztrák, német, lengyel, horvát, olasz tartományok. A Szentföldig és Portugáliáig is eljutott a sajátosan magyar jellegű aszketikus szellemiség és ott is több kolostor alakult.

Ilyen körülmények között csakhamar szükségessé vált olyan kolostor, mely közel volt az ország politikai központjához. A híres Lőrinc testvér, — talán az első generális, — ezért építtette meg a Szent Lőrinc vértanúról elnevezett budamelléki kolostort 1300 és 1304 között.

Itt a gyönyörű környezetben állították fel a Pálos rend generálisának székhelyét, tehát innen igazgatták az összes pálos kolostorokat a Szentföldtől kezdve a római Santo Stefano Rotondo melletti házon keresztül Portugáliáig.

A kolostor hatalmas volt. Háromszáz, néha ötszáz szerzetes lakott benne. Központja volt a rend diplomáciájának. Itt csatlakoztak a németek a magyar szerzethez. Ide szálltak meg a különböző tartományok küldöttei és itt tartották meg a rend általános naggyléseit.

Nem egyszer azonban világi jellegű politikai tárgyalások is folytak a kolostorban, mert a magyar királyok közismerten nagy becsben tartották a magyar rendet, amelynek generálisát a szabályok értelmében sokáig csak magyar nemzetiségű rendtagok közül lehetett választani.

Itt zajlott le állítólag a nagy vita a pálosok és a domonkosok között Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról. A kolostor tele volt

feltárt arcát jelenti. Mi sem bizonyítja jobban, mennyi könyve volt a kolostornak, mint az, hogy innen vitt magával könyveket Párisba a neves Michel de Hungaria, Magyarország Mihály. El is kallódott mind vele együtt. Az egyik rombolásnál, ami a török időben történt, ezer aranyforint értékű könyv pusztult el.

A kolostor tele volt műtérkekkel és műkincsel. Különösen attól kezdve, hogy ide került Remete Szent Pál holtteste.

A szent ereklyék számára Dénes pálos testvér készít vörös márványból hatalmas sírszekrényt. Erről a síremlékről jegyzi fel a hagyomány, hogy mikor az egyik török követ meglátta, így kiáltott fel: „Ezt a művészt valóban Isten tanította, nem emberi erő.” A gyönyörű síremlékből sikerült is megtalálni az egyetlen tudományos értékű ásatásnál egy kis darabot. A budai udvarban élő olasz humanisták maguk kénytelenek elismereni, hogy a kolostor kincseihez fogható szépségeket csak Olaszországban látni. A templom tele volt freskókkal. Az említett ásatásnál találtak egy fazekas kemencét. A szakemberek óvatossá fogalmazása szerint: lehet, hogy itt készítették Mátyás király híres, arannyal fútatott vázait.

Mátyás igen nagy becsületben tartotta a kolostort. Apjának nagy barátja, Kapisztrán szent János egyszer így nyilatkozott a pálosokról: „Ne mondjátok, hogy én szent vagyok. Ha szenteket akartok látni, menjetek a pálosok kolostorába.” Mátyás megfogadta a tanácsot. A hagyomány szerint egyszer ismeretlenül belopta magát a kolostorba és éjjel végignézte, mint vezekelnek a szerzetesek a maguk apró és a nemzet nagy gyarlóságaiért. Azóta annyira tisztelte őket, hogy ide járt, ha pihenni akart. Órák hosszat sétált a kolostor folyosóin a testvérekkel...

Mohács után még jóideig laktak a kolostort. Lassan azonban elnéptelenedett. A falak még álltak. Talán fel is lehetett volna őket újírtani, mikor a török elvonult. Ám a pálosok nem tudták jogigényüket okmányokkal bizonyítani. Ezért magánosok kezére került a ha-

talmas telek. A romokat lebontották, széthordták. A gyönyörűen faragott köveket beépítették a Szép Juhászné vendégházba, a liberális Budapest kedvenc kiránduló helyén. Egy másik romboló a régi cserkészparkban levő villáját húzta fel a rom köveiből. Ugyanezekből a kövekből építették fel a közeli Szent László kápolnát.

A kolostor területén először 1847-ben kezdtek ásatásokat. Bugát Pál, az akkori tulajdonos Henszlmann Imrét bízta meg a munkával. Kéves eredménnyel, több rontással járt a munka. Utánuk műkedvelő ásatók túrták fel a helyet — talán kincsek után. Ezek okozták a legtöbb kárt és rombolást.

Az egyetlen tudományos értékű ásatást 1934-ben végezték. (Az ásatásról szóló beszámoló szomorúan állapítja meg, hogy mikor 1940-ben lebontották a Szép Juhászné épületét, a vállalkozó a gyönyörű faragott köveket szét daraboltatta és eladta.) A kolostor és a templom körül végzett aránylag rövid ideig tartó ásatás nem egy tényit tisztázott. Számos csontvázat találtak a már említett leleteken kívül és néhány ezüst pénzt. Ugyanakkor azonban sok mindent nem tudtak megállapítani. További kutatás volna szükséges, mert például bizonyosra vehehető, hogy a szentély környéke még sírhelyeket rejt. Amint a Műemlékek Országos Bizottsága megállapította hivatalosan: „műemléki szempontból elsőrendű fontosságú az egykori kolostor és templom feltárása, a romoknak a felszínre való konzerválása és megőrzése.”

A pálos rend kérvényt nyújtott be az illetékesekhez, hogy a romok környékét juttassák neki, hogy feltárhassa és gondozhassa. Ha idegen országból pálos jön Magyarországra, egyik sem mulasztja el, hogy el ne zárándokoljon a romokhoz, oly nagy jelentőségű a hely rendi szempontból.

Nemcsak a magyar katolikusságnak, de az egész magyar kultúrának érdeke, hogy ezt a megszentelt területet adják azoknak a gondozásába, akik valamikor az itt álló épületeket szellemmel töltötték meg és akik gondoskodni fognak nemcsak a romok megőrzéséről, hanem a föld alatt lappangó sok kulturális érték felszínre hozataláról is.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Sinkó Ferenc

Cím:

Szent Lőrinc Kolostor

Uj Ember 1949 II/27

Budapesti újságok
"1949"

902.6

ter

Síróvárosi házinyomda 1926 — 8931

kiváló nevelőkkel, szónokokkal, teológiai írókkal, szobrászokkal, orgonakészítőkkel, festőkkel, iparművészekkel. Kevés helyünkön nem lehet felsorolni mindazokat a neveket, amelyeket a magyar műveltségtörténet különböző ágai nyilvántartanak, tehát csak a legismertebbeket említjük meg.

Itt élt boldog Báthory László, a Biblia egyik első magyar fordítója. Emlékét még most is őrzi a közelben levő Báthory-barlang. A község nagyon keveset tud hatalmas egyéniségéről. A kolostor és Mátyás könyvtára között állandó volt a kapcsolat. Az egyik Korviban megmaradt feljegyzés bizonyítja, hogy a pálosok nemcsak olvasták a kódexeket, hanem a gyakorlati életbe is átvitték tanulságaikat. A kolostor sokáig egyik központja annak a sajátos, aszketikus jellegű szellemiségnek, amely Temesvári Pelbárttal az élen a magyar humanizmus eddig kevésbé ismert és nem eléggé